

зависимости от сферы деятельности, либо в публичные учреждения, либо в акционерные общества или общества с ограниченной ответственностью соответственно.

На смену статусам аффилированных, зависимых, доминирующих предприятий и концернов предлагается закрепить единое понятие «группа юридических лиц», предусмотрев, что такая группа включает контролирующее юридическое лицо и контролируемые им юридические лица (филиалы).

Из раздела, посвященного некоммерческим юридическим лицам частного права, предлагается изъять публичные учреждения, поскольку они, по мнению разработчиков, являются юридическими лицами публичного права и определить их статус в разделе, содержащем нормы, регулирующих участие юридических лиц публичного права в гражданско-правовых отношениях. При этом юридическим лицом публичного права предлагается признавать такое юридическое лицо, которое учреждено на основании акта публичной власти и которое финансируется из бюджета соответствующего органа публичной власти. Публичные учреждения вправе, согласно Проекту, осуществлять любые виды деятельности на возмездной или безвозмездной основе.

Итак, анализ новелл, предлагаемых для имплементации в корпус гражданского законодательства Республики Молдова в общей части и праве лиц, свидетельствует о том, что его развитие видится разработчиками не системно. Следует заметить, что это одна из общих тенденций, характерная для юрисдикций постсоветского пространства. При этом здесь наблюдается общий метод, посредством которого осуществляется развитие гражданского законодательства — это рецепция готового правового материала, заимствованного из различных близких правовых культур, объединенных, однако, общей правовой традицией.

Роксолана Ханик-Посполітак,
*к.ю.н., доцент, завідувач кафедри приватного права
Національного університету «Києво-Могилянська академія»,
(м. Київ)*

ЮРИСДИКЦІЇ СУДІВ В УКРАЇНІ: РЕАЛЬНА РЕФОРМА ЧИ КОНСЕРВАЦІЯ СИТУАЦІЇ

3 жовтня 2017 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» (реєстраційний номер проекту 6232) (надалі — Закон).¹ У даному випадку, як видно з назви Закону суспільство отримує три процесуальні кодекси у новій редакції. Цей Закон є ще одним із актів оголошеної в Україні

¹ Проект Закону 6232. — URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415

судової реформи та виконанням одного з пунктів Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки.¹

Однією з важливих процесуальних проблем, яку планувалося подолати в результаті прийняття даного Закону, було прописання чітких критеріїв розмежування юрисдикції між судами. Так, у пункті 1 Пояснювальної записки до Закону прямо зазначено: «Прийняття законопроекту «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» сприятиме подоланню процесуальних проблем, які перешкоджають ефективному судовому захисту в Україні, зокрема: ...недосконалість правил та неузгодженість в розмежуванні юрисдикції судів...».²

Питання розмежування юрисдикції між судами України стоїть гостро уже багато років як серед теоретиків, так ще більше серед практиків. На цю проблему неодноразово вказували: Д.М. Шадура³, Смокович М.І.⁴, В.О. Коверзев⁵, Деревянко Б.В.⁶ та інші.

Значних зусиль для вирішення цієї проблеми докладали й суди. В останні роки було прийнято низку Постанов з цього питання, зокрема: «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів» від 20.05.2013 р. № 8⁷; «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ» від 01.03.2013 р. № 3⁸; «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам» від 24.10.2011 р. № 10⁹.

¹ Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>

² Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». – URL: – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415

³ Шадура Д.М. Цивільна юрисдикція: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Д.М. Шадура ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2008. – с.3;

⁴ Смокович М.І. Проблеми розмежування судової юрисдикції та визначення компетенції адміністративних судів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М.І. Смокович ; Акад. упр. МВС. – К., 2010. – 20 с.

⁵ Коверзев В.О. Розмежування юрисдикції адміністративних і господарських судів України: проблеми теорії та практики. – URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...

⁶ Деревянко Б.В. Окремі проблемні питання розмежування юрисдикції між адміністративними та господарськими судами. – URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/.../1/Derevyanko_Shrey_2017.PDF

⁷ Постанова Пленуму Вишого адміністративного суду України «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів» – URL – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0008760-13>

⁸ Постанова Пленуму Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ». – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003740-13>

⁹ Постанова Пленуму Вишого господарського суду України «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам». – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11>

Але, незважаючи на усі зусилля, більшість теоретиків та практиків й надалі констатували факт проблеми розмежування юрисдикції між цивільними, господарськими й адміністративними судами. Так чи вирішив дану проблему Закон?

До набрання чинності Законом (тобто станом на жовтень 2017 року) критеріями розмежування компетенції між судами є: суб'єктний склад та предмет спору. Розмежування юрисдикцій здійснюється відповідно до ст.ст. 15, 16 ЦПК України¹, ст.ст. 1, 12 ГПК України² та ст.ст. 2, 17 КАС України³. Хоча, якщо проаналізувати ст. 15 ЦПК України, то можна побачити, що у ній не передбачено такого критерію як суб'єктний склад спірних правовідносин⁴ на відміну від ЦПК УРСР, де у ст. 24 прямо на це вказувалося⁵. Однак, суди, виходячи із усталеної практики, й надалі використовували у своїй практиці цей критерій, особливо при розмежування компетенції між цивільним та господарським судами. Про що прямо вказувалося у вищезазначених постановках різних судів. Наприклад, у п. 3 Постанови Пленуму ВССУ «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ» від 01.03.2013 р. № 3 вказано: «У зв'язку з наведеним суди мають виходити з того, що критеріями відмежування справ цивільної юрисдикції від інших є, по-перше, наявність у них спору про право цивільне (справи за позовами, що виникають із будь-яких правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства), по-друге, суб'єктний склад такого спору (однією зі сторін у спорі є, як правило, фізична особа).»⁶

Закон, виходячи з пояснювальної записки до нього (п.3.3), тепер в першу чергу буде виходити у цьому питанні з предмету спору, а не суб'єктного складу.⁷

Проаналізувавши та порівнявши відповідні норми Закону, а саме статей 21 ГПК, 20 ЦПК та 19 КАСУ з чинними нормами процесуальних кодексів щодо

¹ Цивільний процесуальний кодекс України 2004 року. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> – Дата звернення 12.10.2017 р.

² Господарський процесуальний кодекс України. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> – Дата звернення 12.10.2017 р.

³ Кодекс адміністративного судочинства України. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> – Дата звернення 12.10.2017 р.

⁴ Снідевич О.С. Проблеми розмежування юрисдикцій // О.С. Снідевич. – Вісник Вищої ради юстиції. – № 2 (10) 2012. – с. 41

⁵ Цивільний процесуальний кодекс УРСР 1963 року. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1501-06>

⁶ Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ». – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003740-13>

⁷ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». – URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=6145

юрисдикції, то, вважаю, що істотних змін внесено не було. А відтак, на нашу думку, не можна говорити про вирішення проблеми розмежування юрисдикції між судами. Варто погодитися з думкою Р. Куйбіди, що закон об'єктивно не може чітко прописувати всі випадки життя, він повинен давати лише орієнтири (критерії) для визначення виду тих чи інших справ.¹ Однак, все ж таки, вважаю, практики чекали в цьому питанні більш чітких критеріїв.

Отже, на нашу думку, Закон так чітко і не прописав критеріїв розмежування юрисдикції між судами. А відтак і не вирішив проблему розмежування компетенції між цивільними, господарськими та адміністративними судами.

Татевік Харатян,
*здобувач кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(Харків)*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ ТА СУМІЖНИХ ІЗ НИМ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ БІОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правова регламентація суспільних відносин у сфері застосування сучасних біотехнологій прямо пов'язана із забезпеченням захисту конституційного права людини на життя, а також тісно пов'язаних із ним (суміжних) прав – на охорону здоров'я, на безпечне для життя довкілля, вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту.

Поняття «біотехнологія» у максимальному широкому розумінні охоплює усі технології, в основі яких лежить використання живих організмів та процесів, пов'язаних з їх життєдіяльністю. Людство ще в давні часи займалося біотехнологічною діяльністю – у хлібопеченні, приготуванні кисломолочних продуктів, виноробстві, силосуванні кормів тощо. Однак лише у другій половині ХХ століття відбулась біотехнологічна революція² як результат виникнення та розвитку так званих сучасних біотехнологій, що й зумовило виникнення нових проблем у сфері забезпечення основоположних прав людини.

Відповідно до пункту «і» статті 3 Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття 2000 року «сучасна біотехнологія» означає застосування: методів *in vitro* з використанням нуклеїнової кислоти, включаючи рекомбіновану дезоксирибонуклеїнову кислоту (ДНК) і пряму ін'єкцію нуклеїнових кислот в клітини або оргanelи, або методів, які ґрунту-

¹ Куйбіда Р. Межі адміністративної юрисдикції: спірні питання // Р. Куйбіда. – Юридичний вісник України. – 2007. – № 25 (625). – С. 6–7.

² Оксфордская иллюстрированная энциклопедия: в 9 т. Москва: Издательский Дом «Инфра-М», Издательство «Весь мир», 2002. Т. 6: Изобретения и технологии / редкол.: Т.Л. Комарова (глава) [и др.]. 416 с. – С. 29.